

alles hooger dan bij eenig ander profet, en zelfs de letterkundigen die buiten onzen kring staan, erkennen herhaaldelijk, hoe de taal en de toon van de Bergrede, in geen menschelijk geschrift meer haar voorbode heeft aan te wijzen dan in Jesaja veertig tot zes en zestig, Jesaja is als profet onovertroffen, en niet onder woorden is het te brengen, wat bezieling, wat verheffing al deze 26 eeuwen van Jesaja's Godspraak onder alle volken is uitgegaan.

DR. A. K.

„En sloegen hem met buisten“.

Toen spogen zij in zijn aangezicht, en sloegen hem met volsten. Matth. 26: 67.

In niet geringe mate wordt het lijden van den Christus gekenmerkt door het machtige feit: dat het *Woord vleesch is geworden*. Dat het lijden van Jezus in nog hooger mate zelfs ook een geestelijk karakter droeg, voel je aan de verzoeking van Satan, aan Judas' verraad, aan Petrus' verloochening, aan den hoorn van de priesters bij het Kruis. Zelfs mag niet geardeerd in dit geestelijk lijden van den Christus de bangste smart te zien, die hij doorworsteld heeft. Maar hoe waar dit geestelijk lijden ook op Jezus geestelijk wezenig mede gedrukt hebben, niet in minst in Gethsemane, toch is het aan de eere van den Man van Smarte te kort doen, indien ge ook voor wat hij *lichamelijk* leed, geen innig deelnemend gevoel hebt.

De vleeschwording van Jezus is in zijn Middelaarswerk niet bijkomstig. Denkt ge u die vleeschwording weg, of ontneemt ge er althans de volle betekenis aan, dan verlaagt ge de betekenis van geheel zijn Middelaarschap. In geheel onze Verlossing is dit toch het hoofdkennmerk, dat *Jezus in onze plaats leed*. Dat hij, om dit te kunnen doen, niet slechts in schijn, doch wezenlijk mensch werd. Dat hij zonder mensch geworden te zijn, zijn Middelaarswerk gemist had. En dat hij, om de reddende zaak, die hij hiernaar op zich nam, te kunnen vervullen, niet slechts een menschelijke ziel aannam en een menschelijke geest in zich werkte, maar dat hij, naar den vollen eisch van onze menschelijke natuur, ook in het menschelijk lichaam inging, ons menschelijk vleesch aannam, en zóó alleen in staat was, om ook dat lijden te ondergaan, dat bij ons menschen uit het lichaam opkomt, en in ons vleesch de smart inbrengt.

De zóó licht opkomende neiging, om het lijden van onzen Heiland zoo goed als eenzijdig in het zielelijden te zoeken, gaat dus rechtstreeks tegen de Schrift en tegen de geheele Godsopenbaring in. De engelen zijn van andere, enkel geestelijke natuur, maar voor ons menschen is 't *lichamelijk* aanzien even noodzakelijk als ons zielewezen. Eerst zelfs, zoo leert het Genes. formeerde God de Heere het menschelijk lichaam, en eerst daarna bleef hij in dit vooraf geschapen lichaam den menschelijken levensgeest. Dat Jezus, na zijn sterven aan het Kruis, geestelijk nog voortleefde, was niet genoeg. Ook lichamenlijk moest hij ten derden dage uit het graf weer opstaan. Toen de Heere in 't eind scheiden van dat dode aardse, loste hij zich niet in een louter geestelijk wezen op, maar voer lichamenlijk op ten hemel. En, ook daarboven, bij den Troon Gods, is nu de Zoon des Menschen niet louter geest geworden, maar ook in zijn staat van verheerlijking toch mensch, en mensch ook in het lichaam gebleven. En zóó is 't altoos weer wat Johannes boekstaafte, het *Woord was vleesch geworden* en *is vleesch gebleven*. En ook het lijden van den Christus kunt ge daarom niet verstaan, zóó ge ook voor het vleeschelijke, het lichamenlijk lijden van uw Heiland niet, even goed als voor zijn zielebenadeel, een open oog hebt.

De lijdenshistorie bevatigt dit dan ook. We laten het lijden dat aan Gethsemane voorafging, nu rusten. Slechts worde nimmer vergeten, dat Jezus in zijn geboorte niet onze paradijsnatuur aannam, maar onze *verderde* natuur, en dat hij daardoor al de dagen zijns levens lijdensheden ook lichamenlijk deed, wat hem als Zoon Gods, en als het eeuwige Woord, eigen was.

Maar ook al bepaalt ge u nu tot het lijden dat met Gethsemane inzette, of wilt ge tot het lijden in zijn passie, dan nog treft het u telkens, hoe de Evangelisten keer op keer u berichten van geweld aan Jezus gepleegd, van ruwen brutalen overmoed, die op Jezus is toegepast, van opzettelijke pijn die hem ook naar het lichaam is aangedaan.

Reeds bij den uitgang uit den Hof van Gethsemane werd hij door de soldaten aangegrepen, en ge gevoelt wat reeds dit geweldadig aangegrepen worden voor Jezus ingevoeld wezen zijn moest. Maar recht uitbreken deed dit ruw geweld toch eerst in het Sanhedrin. Jezus had toen zijn Goddelijk Zoonchap beleiden, en daardoor het Sanhedrin in zijn vermeend gezag aangetast, ja, het zonder sporen in Gods naam veroordeeld. En nu brak op eenmaal de woede, de lastzuchtelijke woede tegen Jezus los. Alles vloog tegen Jezus op. Niets ontzag men meer. Jezus werd gedruwd en gestuwd van den een tegen den ander. Met oogen vol steendun toorn staarde 't al op hem aan. En toen ging 't ten leste zoover, dat ze, staand van woede Jezus spogen in zijn heilig gelaat, hem op zijn aangezicht met geluide vuisten sloegen, en hem, als ware het nog niet genoeg, slagen van onder op tegen het kinnebakken gaven, als wisten ze niet hoe hem gevoeler te breken en te buigen.

Voeg daar nu bij, wat later gebeurde, denk aan wat hij Herodes in de voorhof, leed, er een oogenblik in, hoe Jezus gekenseld is geworden, en als ge dan op den weg naar Golgotha merkt, hoe Jezus toen reeds niet meer in staat was, om op zijn schouder het kruis voort te slepen, dan komt 't toch hierin voort uit wat Jezus in die enkele uren bitterlijk maar het lichaam gekweld is geworden. Reeds toen begaf hem het overganssel zelfbesef, Jezus kon niet meer. En zóó overmachtig was hij toen reeds lichamenlijk aangetast, dat hij neerzeeg.

En 't nu wel: toen reeds neerzeeg, toen toch de smarten van het Kruis, en straks de smarten van den naderenden dood nog komen moesten. Denk aan dien uitroep: „Mij dorst.“ En toen eindelijk dat: „Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest.“ O, het lijden vóór en het sterven aan het Kruis het is ook naar het vleesch, en in lichamenlijken zin, zóó bang tot den dood toe geweest. Zóó verlossend was te midden hiervan die triumf-kreet: „Het is volbracht.“

Dit ondergaan nu, volstrekt niet alleen van het geestelijk maar even gevoelig van het

lichamelijk leed, stemt met heel het optreden van het Vleeschgeworden Woord aan.

Of wat zijn de wonderen van Jezus in hoofdzaak anders, dan 't genezen van krankten, het stillen van den honger, het opwekken uit den dood. Een gestadige bemoeuing van den Heiland, om juist aan het lijden van 't lichaam tegemoet te komen, het te onderwerpen, het te stillen, en er met Goddelijke wondermacht over te triomfeeren. Zelfs 't behoeftige bestaan, dat Jezus zelf onderging, wijst op geheelzelfde verschijnsel. Zeker, hield hij hem gediend, maar toch, zelfs wat de vossen in hun holen hadden, heeft Jezus gemist. Geen plek op aarde kon hij de zijne noemen. Geen woning, die de zijne mocht heeten, ontloot zich voor hem. En als hij gedurig zich in de eenzaamheid terugtrekt, om zijn Vader in het gebed te zoeken, spreekt hier dan de behoefte aan rust niet in, aan rust ook van het lichaam? Ook lichamenlijk is 't aldoor een worstelen voor onzen Heiland geweest, die drie jaren lang, een leven van ontbering, van inspanning, en van vermoeienis doorstond.

En waar ge ook wel op denken moogt, in Christus' Kerk spiegelt geheel hetzelfde zich af. Ook de Kerk van Christus verliest zich niet in 't vergeestelijken, maar is beide, en geestelijk en lichamenlijk, tot zegenen en weldoen geroepen. Twee heilige orden staan in de Kerk van Christus gereed, om deze tweeledige worsteling voort te zetten. Er zijn *Herodes* voor de geestelijke verzoeking, maar daarachter ook *Diabolen* voor den lichamenlijken nood. Waar Jezus ook optreedt, altoos golfte die dubbele stroom van genade enerzijds naar de ziel, en anderzijds naar het lichaam. Het is 't Woord dat nog altoos vleesch wordt, ook in de zorg voor wie krank is, en in nood verkeert. Wat ook in de Vleeschwording ons toekomt, is zóó alomvattend en zóó volaakt.

Maar lees 't dan ook gedurig, vooral in de lijdensweeken, na, wat die Vleeschwording aan uw Heiland gekost heeft.

Zóó'n spuwende, woedende jood in het Sanhedrin, die op Jezus aanvliegt, om hem met zijn vuist een slag op het heilige gelaat te geven, en dan nog eens van onderop hem een slag op het kinnebakken treedt, het moet voor uw Heiland een zóó demonische smart zijn geweest.

En toch, ook dit heeft Jezus willen ondergaan, ook daartoe heeft hij zich overgegeven, ook al was het een *sterven vooruit* ter hij stierf. En dit alles om ook u te redden, nu reeds naar de ziel, maar eens, als de heerlijkheid in zal gaan, ook om u te zaligen in het brooze lichaam.

DR. A. K.

Amsterdam, 31 Maart 1916.

De opmerking in de liberale pers gemaakt, dat deze schrikkelijke oorlog het religieuze leven niet verdiept heeft bij de volkeren van Europa, is waar, en ook onzerzijds is meermalen op dit droef verschijnsel gewezen. Nooit heeft God de Heere de volkeren zóó zwaar getuchtigd als in dezen tijd, maar ook nooit is er zóó weinig verontmoediging geweest.

Het sterkst springt dit in het oog, wanneer men onze tijd vergelijkt met hetgeen in Europa gezien werd tijdens de Napoleontische oorlogen, die ook heel de wereld in beroering hebben gebracht. Toen was de vrucht van den wereldoorlog een machtig geestelijk reëel, dat de volkeren van Europa weer tot God den Heere terugbracht en zelfs de vorsten van Europa een heilige alliantie deed sluiten. Maar thans schijnt het veeleer, alsof men tegen het oordeel zich verhardt en naar de roede niet luistert wil. Natuurlijk vullen we daarmede geen oordeel over hetgeen in het verborgen zieleleven door de genade Gods gewerkt wordt. Maar wie op de publieke uittalingen van het volksleven afgaat, vindt zeker geen oorzaak om te roemen, dat deze oorlog winste afwierp voor het Koninkrijk Gods. Er het tegendeel. Een leugengest, rooijns thans over de volkeren is uitgegooten, is nooit gezien. Over de verwildering van de jeugd, die zonder toezicht thuis gebleven, aan allerlei baldadigheid zich schuldig maakt, wordt overal geklaagd. De arbeiders, die in de munitionfabrieken hooger loonen verdienen dan ooit te voren, verbrassen het op diervolke wijze. En wat het ergste is, zelfs de kansel wordt misbruikt om tot al feller haat de volksmassa te prikkelen.

Maar hoe droeft dit alles, is toch mag men daarom aan de andere zijde niet overdrijven door de voorstelling te geven, alsof ook op het oorlogsterrein zelf, waar de soldaten elk oogenblik den dood moeten trotseeren, de levensernst niet verdiept is geworden en geen enkele geestelijke vrucht zou worden gevonden. De arbeid, dien de Christelijke studentenverenigingen onder de studenten aan het front hebben verricht, heeft wel degelijk voor menigen, die vroeger onverschillig was, zegen afgeworpen. Vooral de roerende getuigenissen die de Duitse studentenvereniging ontving en die ze onder den titel *Feldfruchte* uitgaaf, bewijzen dit. Wat een dezer studenten schreef: „Men leert in den oorlog van zichzelf klein en van God groot denken“, is de toon, die telkens in deze brieven weerkeert. En dat dit niet alleen van de studenten in Duitschland geldt, maar evenzeer van de gewone militairen, bleek me nog onlangs, toen ik in Duitschland vertoevende een predikant daar bezocht, die geregeld in correspondentie stond met al zijn gemeentelieden, die onder de wapenen waren en die verspreid waren over de fronten in Rusland, Frankrijk, België en Serbie. Uit die brieven sprak wel degelijk een geest van ootmoedig schuldbeef en blijmoedig Godvertrouwen, een toon ook van hartelijke dank voor wat hun trouwe Pastors voor hen deed.“

En niet minder opmerkelijk is, wat ik, om ook deze persoonlijke ervaring hier mede te deelen, verleden zomer aangaande het Franse leger vernam, toen ik in het Zwitsersche bergdorpje Saas-fee het genoege had kennis te maken met Prof. Dr. Westphal, die thans predikant is bij de Eglise libre te Lausanne. In zijn gemeente besloten enkele eenvoudige werklieden wat te doen voor de Evangelisatie onder de Franse soldaten. Prof. Westphal schreef

daartoe zijn „Leven van Jezus van Nazareth“, dat in chronologische volgorde de evangelieverhalen aanschaakt en aldus de gebeurtenissen uit het leven van Jezus met zijne gesprekken meedeelt. Besloten werd nu dit boekje, dat niets anders dan den inhoud des Evangelies biedt, kosteloos onder de Franse soldaten te verspreiden, mits op voorwaarde, dat er eerst om gevraagd werd aan het comité, dat de verspreiding op zich nam. Dit laatste werd als voorwaarde gesteld, omdat men zeker wilde zijn, dat het boekje *begeerd* werd en *gelezen* zou worden. En de aanvragen kwamen niet bij honderden maar bij duizendtallen in, zoodat nu reeds meer dan 60,000 exemplaren zijn verzonden. De eenz. soldaat, liet het aan den ander zien en daar wilde het ook hebben, schreef er om en kreeg het. Roomschen en Protestanten, geloovigen en vrijdenkers wilden het hebben. Het vond zijn weg niet alleen bij de soldaten en onderofficieren, maar tot onder de hoogste rangen van het leger, en generaals, wier naam met roem overdekt is, hebben om dit eenvoudig Evangelieverhaal gevraagd en gedankt voor den rijken troost, die het hun bracht. Prof. Westphal toonde me de brieven, die hij als dankbetuiging ontving, had, en het was roerend om te lezen, hoe dankbaar men was voor dit boekje, dat in al zijn eenvoud zóó heerlijk tot hun hart gesproken had. Een dergelijke verspreiding van het Evangelie zóó in gewone tijden in het Franse leger ondenkbaar zijn geweest en het was wel degelijk de ernstiger stemming, door het gevaar van den oorlog gewekt, die het oor en het hart opende voor de heerlijke vertroosting van het Evangelie. Zelfs drong de roem van dit boekje door naar Italië en werd het daarom op verzoek van verschillende militairen in het Italiaansch vertaald, om ook onder de Italiaansche soldaten verspreid te worden, terwijl thans ook een Hollandsche vertaling in bewerking is voor onze soldaten en voor de Belgische geïnterneerden.

In hogere deze Evangelisatiearbeid blijvende vrucht zal afwerpen, zal de toekomst moeten leeren. Maar het feit is er niet te minder opmerkelijk om, dat zelfs in het zoover afgedoode Frankrijk, waar een Minister verklaarde, dat de lichten aan den hemel waren uitgedoofd, nu zóó ernstige beproeving over het volk kwam, de begeerte naar het licht van den hemel weer zóó sterk werd.

Dat is althans een teken, die aan deze anders zóó diepdroevigen oorlog te danken is.

Een netelige kwestie.

Onder dezen titel heeft een kerkeraads-lid van de Hervormde Kerk te Alphen in een historisch verhaal met de betreffende actestukken meegedeeld, wat er in 1914 en 1915 daar is voorgevallen in zake de attestenkwestie.

Ook hier herhaalde zich weer hetzelfde droeve en ergerlijke spel, dat telkens met deze attesten in de Hervormde Kerk wordt afgespeeld. Enkele moderne jongelieden te Alphen, die wilden aangenomen worden, maar wel begrepen, dat hun eigen Kerkeraad hen niet toelaten zou, gingen nu naar Oudshoorn, waar de predikant modern is en werden daar aangenomen. De Kerkeraad te Alphen weigerde echter hen in te schrijven als lidmaat, waarop een aanklacht volgde bij het Classicaal Bestuur te Leiden, dat de inschrijving gelastte. De Kerkeraad diende daarop bij het Provinciaal Kerkbestuur van Zuid-Holland een aanklacht in tegen het Classicaal Bestuur, dat dit zijn plicht verzuimd had, omdat het niet de hand hield aan Art. 11 Algemeen Reglement. Het Provinciaal Kerkbestuur verklaarde op deze klacht niet te kunnen ingaan wegens een formeele vergissing, die de Kerkeraad begaan had. En de Kerkeraad eindigde met de lidmaten in te schrijven.

Op twee dingen in deze procedure wenschen we de aandacht te vestigen. Voorzeker op den grond, waarop het Classicaal Bestuur van Leiden, dat naar we meenen in zijn meerderheid orthodox is, den Kerkeraad van Alphen in 't ongelijk stelde.

Die grond is: voorzeker dat de Kerkeraad van Alphen betuigt op den voorgond te moeten stellen, wat de Koning der Kerk eischt en dat art. 11 Algemeen Reglement moet gehandhaafd worden, zonder echter ook maar in de verste verte schijn of schaduw van bewijs te leveren, dat de Kerkeraad van Oudshoorn niet zou vragen naar den eisch van den Koning der Kerk en zich niet zou laten gelegen liggen aan de naleving van art. 11 Algemeen Reglement.

En ten tweede „dat de Kerkeraad van Alphen zonder eenig bewijs vaststelt, dat de predikant van Oudshoorn modern is en dat de vier genoemde personen (d.w.z. die aangenomen waren) zich niet kunnen verenigen met de leer onzer Kerk, welke uitspraken van den Kerkeraad bedoelen zware beschuldigingen in te brengen zonder krachtige en onwidersprekelijke bewijzen.“

De Romeinen hadden een spreekwoord: *augur augures ridet*, de eenes sterrenwielelaar licht den ander uit. We denken dat de heeren van het Classicaal Bestuur elkanter even lachend zullen hebben aangezien, toen ze dit schreven. Of is men te Leiden zóó weinig met de kerkelijke toestanden op de hoogte, dat men daar niet weet, dat de predikant en kerkeraad te Oudshoorn modern zijn? En hoe kan er sprake van zijn, dat men een zware beschuldiging tegen iemand inbrengt, wanneer men eenvoudig constateert, waarvoor hij zelf openlijk uitkomt?

Zoo steekt men in de Hervormde Kerk den gek met degenen, die nog voor het belijdend karakter der Kerk opkomen.

Maar niet minder trouw is wat de Kerkeraad te Alphen zelf deed. Hij verklaarde eerst aan het Classicaal Bestuur, dat hij weigeren moest de bedoelde personen in te schrijven „op grond dat hij in *alles gehoorzaamheid en reukenschap schuldig is aan den Koning der Kerk*“ en dat hij door deze inschrijving te doen, handelen zou *tegen zijn geweten* en heilige overtuigingen, tegen de leer en verordeningen der kerk.“

Niet waar, na zulk een pertinente verklaring verwacht ge, dat de Kerkeraad weigeren zal, al zou de Synode zelf het gelasten, om te doen wat naar zijn heilige overtuiging zonde is en ongehoorzaamheid aan Christus.

Want tegen zijn geweten en heilige overtuiging mag men immers nooit ingaan. Maar als het Classicaal Bestuur de inschrijving toch gelast, buigt de Kerkeraad deemoedig het hoofd en schrijft de leden toch in, op grond dat verdere weigering handelingen van het Classicaal Bestuur tengevolge zou hebben, welke de Kerkeraad niet in het belang der gemeente acht.

Zoo geeft de Kerkeraad toe uit angst voor een afsettingsbul.

Maar is het niet een schande voor Christus Kerk en een aanklacht tegen dezen Kerkeraad zelf, dat hij aldus naar eigen verklaring gehandeld heeft *tegen zijn geweten* en *tegen zijn heiligste overtuiging*. Hij mag de verantwoordelijkheid van deze inschrijving voor rekening van de Hoogere Besturen laten, maar met deze uitvlucht dekt hij zijn eigen beginselverzeking niet.

De schrijver dezer brochure, die deze droeve historie meedeelt, eindigt met te zeggen:

„Hiermede is echter de netelige kwestie niet opgelost.“

De vraag blijft: wat is de Nederlandsche Hervormde Kerk. Een belijdende Kerk? Dan is inschrijving (der moderne leden) in strijd met het belijdende karakter der Kerk.

Is de Hervormde Kerk een belijdensooze Kerk?

Waarom dan de zaken niet genoemd, zooda's ze zijn? Nu wordt in theorie het belijdend karakter der kerk gehandhaafd, en in de praktijk het belijdensooze.

Broederlijke trouw?

Zoo nu en dan hoort men, dat op plaatsen, waar de beide Gereformeerde Kerkformaties tot saamsmelting kwamen om nu als broeders saam te gaan inwonnen in een kerkelijk huis, het eigenaardige verschijnsel zich voordoet, dat bij de kerkelijke verkiezingen van ambtsdragers alleen mannen van een bepaalde richting worden gekozen.

Kwam dit nu op een klein dorpje, voor, waar men maar twee of drie ouderlingen heeft en dikwijls moeite genoeg moet doen om geschikte personen te vinden, dan zou men hier niet aan boos opzet behoeven te denken. Voorzichtig is zulk een handelwijze ook dan nooit, maar men kan niet op elke slak zout leggen. Maar geheel anders staat de zaak, wanneer zulke feiten zich voordoen in groote steden, waar de Kerkeraad uit een zeer talrijk college bestaat. En als men dan ziet, dat stelselmatig bij elke voorkomende vacature een streven bestaat om alle kandidaten van de eene vroegere kerkformatie uit den Kerkeraad te verwijderen en te zorgen, dat de Kerkeraad alleen mannen van de andere vroegere kerkformatie telt, dan kan hier kwalijk aan toeval worden gedacht. Veeleer rijpt dan het vermoeden, dat hier opzet in het spel is. Opzet om door stemmenmeerderheid de eene groep uit den Kerkeraad te werpen en te zorgen, dat men zelf de alleenheerschappij in den Kerkeraad krijgt.

Zoo werd ons nu pas bericht, dat in een onzer provinciale hoofdsteden bij de jongste verkiezing alle B-broeders uit den kerkeraad waren verwijderd, om voor A-broeders plaats te maken. De verontschuldiging, dat men alleen naar geschikte kandidaten vraagt en niet naar A of B, is natuurlijk een doekje voor het bloeden. Want ieder weet wel, dat in een saamsmeltende gemeente het minstens een geslacht duurt, voordat het A en B voorgoed verdwenen zijn. En het zou te onnoozel wezen om te onderstellen, dat „geschikte kandidaten“ juist alleen bij de eene groep te vinden waren.

Nu is het uiterst moeilijk om langs kerkelijken weg tegen een dergelijke scheiding van de broederlijke trouw redres te vinden. Formeel is zulk een verkiezing natuurlijk wettig, en klacht bij de Classis zou dus weinig helpen. Maar wel kan publiek tegen zulk een partijdigheid in Christus' Kerk worden geprotesteerd. Het gevolg daarvan is, dat er bitterheid gewekt wordt en dat een vloek over het kerkelijk leven komt.

De kinderen des Verbonds.

XXVII.

Het beroep op Matth. 28: 19 en Marc. 16: 16 als positief bewijs tegen den kinderdoop gaat dus niet op. Maar evenmin snijdt het tweede argument hout, dat een rechtstreeks bevel om kinderen te doopen in de Heilige Schrift niet wordt gevonden en daarom de kinderdoop ongeoorloofd zou wezen.

In de eerste plaats toch gaat dit argument van de geheel onjuiste gedachte uit, dat alleen datgene wat met roofole woorden in de Heilige Schrift staat uitgedrukt, voor ons als regel zou hebben te gelden, maar niet datgene wat bij wettige gevolgtrekking uit de Heilige Schrift wordt afgeleid. Dit zich vastklemmen aan de letter van de Heilige Schrift nu is zeker niet in overeenstemming met wat Christus zelf ons heeft geleerd. Want toen de Heere Jezus

met de Sadduceeën in strijd kwam over de leer van de opstanding der dooden, die zij verwierpen, omdat deze nergens uitdrukkelijk wordt geleerd in de boeken van het Oude Testament, die zij alleen als echt aannamen, is Christus voor dit argument geen oogenblik uit den weg gegaan, maar heeft hun geantwoord: „Gij dwaalt, niet wetende de Schriften, noch de kracht Gods.“ En als bewijs, dat de Schrift wel degelijk de opstanding der dooden leert, wees hij er hen op, hoe in het boek van Mozes, dat ze als Gods Woord aannamen, geschreven stond, hoe God in den doornbosch tot Mozes gesproken heeft zeggende: Ik ben de God van Abraham, en de God Izaaks en de God Jakobs. Letterlijk nu heeft deze tekst niets met de opstanding der dooden te maken, maar de Heere Jezus zelf laat er op volgen, waarom dit woord Gods beslist: „God nu is niet een God der dooden, maar der levenden, want zij leven Hem allen.“ Indien God de Heere gezegd had: Ik ben de God van Abraham, Izaak en Jakob geweest, dan zou dit woord geen beslissende kracht hebben gehad, maar nu God de Heere zóóvele jaren, nadat deze patriarchen gestorven waren, zich nog de God van Abraham, Izaak en Jakob noemt, volgt daaruit, dat ze niet voor goed in den dood zijn weggezonken, want dan zou God een God der dooden zijn, en Hij is niet een God der dooden maar der levenden. Hier hebben we dus een der sterkst sprekende voorbeelden, hoe de Heere Jezus zelf bij een twistvraag, die destijds onder de Joden bestond, een gevolgtrekking uit de Heilige Schrift maakt en die gevolgtrekking even bindend acht als wat er uitdrukkelijk vermeld staat. En met evenveel recht, merkten onze vaders terecht op, mogen ook wij ons beroepen voor den kinderdoop op hetgeen wel niet rechtstreeks en met zóóvele woorden in de Heilige Schrift staat, maar hetgeen bij wettige gevolgtrekking daaruit kan worden afgeleid. Het is daarom de vraag niet, of uit de Schrift een uitdrukkelijk bevel kan worden aangehaald om kinderen te doopen, maar of de Schrift ons leert, dat de genade, die in den doop ons afgebeeld en verzegeld wordt, ook aan de kinderen toekomt. Staat dat vast, dan volgt hieruit van zelf ook, dat de kinderen gedoopt moeten worden, want de Apostel Petrus heeft als regel voor den doop gesteld, dat men „den doop niet mag weeten van hen die gelijke gaven van God ontvangen hebben als wij.“ (Hand. 10: 47 en 11: 17). De grond voor den kinderdoop ligt dus wel degelijk in de Schrift zelf.

Maar ook afgezien daarvan gaat dit argument niet op, omdat er wel degelijk een uitdrukkelijk en rechtstreeks bevel Gods bestaat om niet alleen aan de volwassenen, maar ook aan de kinderen, die in het verbond Gods begrepen zijn, het teken en zegel van dit verbond te schenken. God de Heere heeft, toen Hij het verbond der genade met Abraham oprichtte en het teken daarvan hem gaf in de besnijdenis, hem ook gelast, dat teken te geven aan het zaad, dat uit hem zou geboren worden. „Ik zal mijn verbond oprichten tusschen Mij en tusschen u en tusschen uw zaad na u in hunne geslachten tot een eeuwig verbond, om u te zijn tot eenen God en uwen zaden na u“, sprak God de Heere tot Abraham, en daarna volgde het bevel aangaande het teken des verbonds: „Dit is mijn verbond, dat gijlieden houden zult tusschen Mij en tusschen u en tusschen uw zaad na u: dat al wat mannelijk is, u besneden zal worden; en gij zult het vleesch uwer voorhuid besnijden; en dat zal tot een teken zijn van het verbond tusschen Mij en tusschen u.“ (Gen. 17: 7-12).

De uitvlucht, dat dit verbond met Abraham en zijn zaad gesloten, alleen gelden zou voor de vleeschelijke afstammelingen uit Abraham, d.w.z. voor Israël, en alleen betrekking zou hebben op de bezitting van Kanaän, houdt natuurlijk geen steek. Het verbond, dat God de Heere hier met Abraham oprichtte, was niet een tijdelijk, maar een *eeuwig* verbond; de inhoud van dit verbond was niet de belofte, dat Abraham en het volk uit hem geboren Kanaän zou bezitten, maar dat God de Heere zijn God en de *God van zijn zaad* zou zijn. De Apostel Paulus zegt dan ook uitdrukkelijk, dat het teken der besnijdenis aan Abraham geschenken werd tot een *zeget der gerechtigheid der geloofs*. En dat dit verbond niet alleen Abraham gold en zijn vleeschelijke nakomelingen, maar allen geloovigen, ook die uit de heidenen zouden geroepen worden, blijkt uit wat de Apostel er op volgen laat: „opdat hij een vader zou zijn van allen die gelooven in de voorhuid zijnde, teneinde ook hun de rechtvaardigheid toegerekend wordt.“ (Rom. 4: 11).

Dat het teken der besnijdenis, dat naar Gods ordinarie aan de kinderen des verbonds gegeven moest worden, dus volstrekt niet alleen een „nationaal teken“ was, een uiterlijk kenmerk om hen van de heidenen te onderscheiden, maar wel degelijk een teken en zegel van de genade Gods, een *sacrament*, lijdt dan ook geen twijfel. Het teken zelf duidde dit aan, want de afwijking van de voorhuid zag op de besnijdenis des harten, zooda's de profeten onder Israël telkens verklaarden. En dat dit teken thans onder de Nieuwe bedeeeling vervangen is door het teken van den doop verklaart de Apostel in Colossensen 2: 11 en 12. Want tot de Colossensen, die geen joden maar heidenen waren, wordt gezegd, „dat zij in Christus besneden zijn met een besnijdenis, die zonder handen geschiedt in de uittrekking van het lichaam der zonde des vleesch door de besnijdenis van Christus.“ En vraagt men den Apostel, wanneer dan deze geestelijke besnijdenis heeft plaats gehad, dan antwoordt hij: „toen zij met Hem d.l. met Christus begraven werden in den doop, in welken zij ook met Hem opgewekt zijn.“